



Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO

Šmihelska cesta 14, 8000 Novo mesto

E-pošta: anze.turk@kgzs-zavod.nm

Splet: www.kmetijskizavod-nm.si

Krško, 30.12.2024

Varovanje voda v zimskem času (Uredba o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov)

Dušik je eden najpomembnejših makroelementov, ki so potrebni za normalno rast in razvoj rastlin in je zato ključen za uspešno kmetovanje. Težava pri gnojenju z dušikom pa je v tem, da ima nitratni anion (NO_3^-) v tleh enak ionski naboj kot delci tal. Zaradi tega je nitrat bolj izpostavljen izpiranju v vode kot druga rastlinska hranila, tudi kot dušik v amonijski obliki. Če v tla vnašamo prevelike odmerke dušika ali pa če vnašamo dušik v tla, ko rastline mirujejo in ga ne potrebujejo se v ugodnih razmerah druge dušikove spojine pretvarjajo v nitratno obliko, ki se lahko spere v vodotoke. Povečane vrednosti nitratov v vodotokih povzročajo onesnaževanje okolja. Povečane vrednosti v podzemnih vodah, ki se uporabljajo za pitno vodo, pa povzročajo zdravstvene težave prebivalstva.



Slika 1: Primer jesenskih poplav reke Krke (foto: Anže Turk).

Z namenom zmanjšanja onesnaževanja vode od kmetijstva, je bila sprejeta Uredba o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov. Zavezanci za izvajanje določb uredbe so vsa kmetijska gospodarstva, ki izvajajo gnojenje, oziroma kmetijska gospodarstva, kjer pri izvajanju njihove dejavnosti nastajajo živalska gnojila ali bioplinska gnojilka, ali kompost ali digestat. V zimskem času morajo upoštevati naslednje časovne omejitve.

Gnojenje s tekočimi organskimi gnojili (gnojilka, gnojilnica) je na kmetijskih zemljiščih prepovedano od 15. novembra do 1. marca. Gnojenje za pomladansko dognojevanje ozimim (ozimna žita, oljna ogrščica) in sejane travinja ter za pripravo zemljišč za setev jarih žit, trav in travno-deteljnih mešanic pa je prepovedano od 15. novembra do 15. februarja. Določbe veljajo za celinski del Slovenije.

Ministrstvo, pristojno za kmetijstvo, lahko dovoli podaljšanje obdobja gnojenja s tekočimi organskimi gnojili za največ trideset dni, vendar ne dlje kot do 15. decembra, na prizadetih območjih, če obstaja podlaga, da je šlo za nepredvidene ali izjemne okoliščine in v dvajsetih dneh pred rokom prepovedi ni bil možen razvoz.

Pri gnojenju z mineralnimi gnojili, ki vsebujejo dušik velja prepoved gnojenja od 15. oktobra do 1. marca, razen za dognojevanje ozimin, kjer velja prepoved od 1. decembra do 15. februarja. Prav tako moramo biti pri gnojenju pozorni, da v jesenskem času od 1. septembra do začetka trajanja prepovedi 15. oktobra oziroma 1. decembra za ozimine. Določbe pa ne veljajo za gnojenje kmetijskih rastlin v rastlinjakih, kjer je dovoljeno gnojenje tudi v zimskem času v primeru, da se izvaja kmetijska pridelava.

Gnojenje s hlevskim gnojem, kompostom ali digestatom je na kmetijskih zemljiščih prepovedano od 1. decembra do 15. februarja. Organska gnojila morajo vsebovati več kot 20 odstotkov suhe snovi. Za gnojenje rastlinjakov zahteva ne velja v primeru, da se izvaja kmetijska pridelava.

Kljub časovnim prepovedim pa velja tudi prepoved gnojenja na poplavljenih tleh, na tleh, nasičenih z vodo, na tleh, prekritih s snežno odejo, in na zamrznjenih tleh. Vnos gnojil v tla ali na tla je prepovedan na kmetijskih zemljiščih v zaraščanju ter na nerodovitnih in vodnih zemljiščih.

Vrsta gnojila		September	Oktober	November	December	Januar	Februar	Marec
Tekoča organska gnojila	Splošna časovna prepoved				15. november - 1. marec			
	Izjema: priprava zemljišč za setev jarih žit, trav in TDM ter dognojevanje ozimin (vključno s sejanim travinjem)				15. november - 15. februar			
Hlevski gnoj	Splošna časovna prepoved				1. december - 15. februar			
	Zaščiteni prostori (rastlinjaki)	Ni prepovedi						
Mineralna gnojila, ki vsebujejo dušik	Splošna časovna prepoved			15. oktober - 1. marec				
	Izjema: gnojenje ozimin (vključno s sejanim travinjem)	Dovoljeno največ 40 kg N/ha			1. decemberr - 15. februar			
	Zaščiteni prostori (rastlinjaki)	Ni prepovedi						

Slika 1: Časovne prepovedi gnojenja v celinskem podnebj (zajema območje KGZS Zavod Novo mesto)

Ključni datumi v začetku leta 2025:

- od 15.2.2025 – dovoljena uporaba tekočih organskih gnojil (gnojevka, gnojnica) za dognojevanje ozimin in sejanege travinja ter za pripravo zemljišč za setev jarih žit, trav in TDM
- od 15.2.2025 – dovoljena uporaba hlevskega gnoja
- od 15.2.2025 – dovoljena uporaba mineralnih gnojil, ki vsebujejo dušik, za dognojevanje ozimin
- od 1.3.2025 – dovoljena uporaba tekočih organskih gnojil (gnojevka, gnojnica) in mineralnih gnojil na vseh površinah

Z zmanjšanjem izgub dušika iz krogotoka kmetijskega gospodarstva se lahko brez izgub pridelka zmanjša poraba mineralnih gnojil, kar pomeni zmanjšanje stroškov pridelave. Tako lahko na kmetijskem gospodarstvu sočasno poskrbimo za varovanje okolja in za izboljšanje ekonomike pridelave na kmetijah.

Pripravil: Anže Turk, Terenski kmetijski svetovalec

(Vir: Uredba o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (Uradni list RS, št. 113/09 z dopolnitvami))